

KONGRESS 17-19 AUGUSTI 2015 STOCKHOLM

NORDISKA UNIONEN FÖR FACKFÖRENINGAR INOM LIVSMEDELSINDUSTRIN

Uttalande 2015-08-17

Dagligvarekjedene øker sin makt i matmarkedet, forbrukerne sitter igjen som tapere

Markedsmakten til dagligvarebransjen i de nordiske land har utviklet seg i negativ retning for forbruker og leverandører. Konsentrasjon i grossist og butikkledet har ført til utilbørlig press på matindustrien, noe som til slutt går ut over forbruker i form av dårligere sortiment og pris.

I Norge er det nå tre aktører som kontrollerer 99% av dagligvaremarkedet. Det er bred enighet om at det er misforhold i maktbalansen. Mange av våre medlemmer har opplevet maktmisbruket på nært hold og mister jobb og opparbeidede rettigheter.

Det er behov for regulering for å hindre ytterligere maktmisbruk. Et lovforslag ligger klar for politisk behandling i Norge.

Forslaget vil være et skritt i riktig retning for å sikre rettferdige forhandlinger om pris og betingelser i dagligvaremarkedet og støttes av fagbevegelsen, flere arbeidsgiverorganisasjoner og Arbeiderpartiet.

Bevis på at handelslov vil bedre forholdene

Britene har allerede innført et obligatorisk regelverk som skal sikre en god forretningspraksis i verdikjeden for mat, med en uavhengig voldgiftsdommer som skal kontrollere at dagligvarehandelen opptrer rettferdig og i henhold til regelverket ovenfor sine leverandører.

- I en pressemelding fra den britiske regjeringen heter det at voldgiftsdommeren gir leverandører og bønder mulighet til å fremme anonyme klager til en objektiv tredjepart dersom regelverket brytes. Dette skal bidra til at dagens fryktt klima blant leverandører og bønder brytes ned.

Erfaringene (fra Storbritannia – gjelder også fra andre land?) er at et frivillig regelverk ikke er godt nok til å håndtere problemstillingene knyttet til urimelig forretningspraksis og det er nødvendig med en objektiv tredjepart for å sikre at regelverket følges opp.

Logistikk og distribusjon er en viktig maktfaktor i dagligvarebransjen

Ytterligere konsentrasjon på distribusjonssiden gir grunn til stor bekymring. Den sterke konsentrasjonen er en alvorlig utfordring for konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet. Nye aktører i dagligvaremarkedet vil ikke ha frittstående grossister å henvende seg til, ettersom grossistfunksjonene i markedet er integrert i kjedene. De blir dermed henvist til de etablerte kjedenes grossistfunksjon, og blir avhengig av leveranser fra de etablerte konkurrentene.

Et godt eksempel på misbruk av markedsrett fra Norge er ufrivillig overgang til grossistdistribusjon i drikkemarkedet. Dagligvareleverandørene blir presset av grossistvirksomhetene, til å gi fra seg tilgang til butikkene og kontroll av logistikken for varestrømmen.

Uten uavhengig distribusjons/grossistmodeller får vi følgende utfordringer:

- Markedet lukkes for uavhengige aktører
- Begrenset konkurranse om distribusjonstjenestene som kan gi ineffektive løsninger
- Enkeltaktører får økt makt i tillegg til markeder som storhusholdning og servicehandel
- Konsentrasjonen virker som etableringsbarriere for konkurrerende virksomheter

Nordisk Union oppfordrer de nasjonale regjeringer, EU- kommisjonen og EU-parlamentet til å være pådriver for lovforslag på dette området.

Det må umiddelbart innføres en lov om god handelsskikk og tilsynsordning for dagligvaremarkedet.

- et handelstilsyn må få sanksjons muligheter ovenfor aktørene
- etablering av avhengig voldgiftsdommer vil gi aktørene mulighet til å melde inn saker med anonymitet